

หมะเมียะ : อุดมการณ์ทางสตรีเพศผ่านแนวคิด การวิเคราะห์ระบบข้อความเชิงวิพากษ์

Ma-Mia: Feminist Ideology throughout Critical Discourse Analysis

เนตริภา เจียมศักดิ์* | Nednipa Jiemsak

ABSTRACT

Ma-mia was one of historical Lanna literatures. In this research , the purposes of the study were 1) to search for the feminist ideology in historical Lanna literature and 2) to realize the importance of feminist ideology in historical Lanna literature. The data collection was the play “Ma-mia”, edited by Chirichan Prathipasen. The data was analyzed with Critical Discourse Analysis (CDA) by Norman Fairclough, showing the relationship between the discourse and social context. It also realized the context, discourse practice, and socio – cultural practice. The research findings were divided into 3 main points namely 1) the feminist beauty, 2) the feminist criteria, and 3) the role and feminist status as daughter and wife.

Keywords : Ma-mia, ideology, feminist, Critical Discourse Analysis (CDA)

* อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
E-mail : nednipa29@gmail.com

บทคัดย่อ

หมะเมียะเป็นหนึ่งในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา หมะเมียะเป็นตัวแทนของสตรีในทางอุดมคติ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหาอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม อิงประวัติศาสตร์ล้านนา 2) เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา โดยมีการเก็บข้อมูลจากบทละครเรื่อง “หมะเมียะ” เรียบเรียงโดยจิříจันท์ ประทีปะเสน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของนอร์แมน แฟร์เคลาฟ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับบริบททางสังคม มุ่งศึกษาด้วยทวิปฏิบัติทางวาทกรรม และวิปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่ามีอุดมการณ์ทางสตรีเพศ ซึ่งแบ่งได้ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ประเด็นเกี่ยวกับความงามของสตรี 2) ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติสตรี และ 3) ประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ในฐานะ บุตรลูก และภรรยา

คำสำคัญ : หมะเมียะ, อุดมการณ์, สตรีเพศ, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

บทนำ

หมะเมียะหรือมะเมียะเป็นหนึ่งในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนาที่ได้รับความสนใจจากชาวไทยถิ่นเหนือ รวมไปถึงชาวไทยทั่วประเทศ ดังจะเห็นได้จาก เรื่องราวของหมะเมียะได้ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ งานวรรณกรรมของ ปราณิ ศิริธรณ พัทลุง บทเพลงของจรัล โมโนเพ็ชร ละครโทรทัศน์ทางช่อง 7 (ปี พ.ศ. 2537) และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหมะเมียะ (ธนสวรรค์ เจริญเมือง, 2546) แม้จะเป็นเรื่องราวของสตรีพม่าคนหนึ่ง ทว่า หมะเมียะมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของล้านนาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ หมะเมียะเป็นคนรักของเจ้าศุขเกษม ราชบุตรของเจ้าแก้วนรวิชัยซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่

อย่างไรก็ตาม มีการเผยแพร่เรื่องราวของหมีเหมียะในรูปแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการศึกษาวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนาเรื่องหมีเหมียะในด้านการวิเคราะห์ระบบข้อความ (discourse analysis) มาก่อน โดยงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเน้นแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis : CDA) ทั้งนี้ เพื่อค้นหาอุดมการณ์ทางสตรีเพศ โดยผ่านทางตัวละครเอกของเรื่อง คือ หมีเหมียะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อค้นหาอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา
2. เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทละครอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องหมีเหมียะเรียบเรียงโดยจิříจันท์ ประทีปะเสน (2547) โดยบทละครเรื่อง หมีเหมียะ มีทั้งหมด 3 องค์ คือ องค์ที่ 1 : เมาะละเหม่ง (มี 5 ฉาก) องค์ที่ 2 : เชียงใหม่ (มี 4 ฉาก) และองค์ที่ 3 : เชียงใหม่ (มี 3 ฉาก) ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพียง 2 องค์คือ องค์ที่ 1 และองค์ที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 องค์ที่ 1 : เมาะละเหม่ง มี 5 ฉาก คือ

ฉากที่ 1 : ตลาดไผ่ลขวัน

ฉากที่ 2 : ห้องนอนเจ้าสุขเกษม บ้านอุโผตัง

ฉากที่ 3 : ตลาดไผ่ลขวัน และพระเจดีย์เจ็ดชั้น

ฉากที่ 4 : ห้องนอนเจ้าสุขเกษม บ้านอุโผตัง

ฉากที่ 5 : ตลาดไผ่ลขวัน

1.2 องค์ที่ 2 : เชียงใหม่ มี 4 ฉาก คือ

ฉากที่ 1 : ห้องโถงคุ้มเจ้าแก้วนรวิฐ

ฉากที่ 2 : ห้องนอนบ้านเจ้าสุขเกษม

ฉากที่ 3 : ห้องโถงคุ้มเจ้าแก้วนวลรัฐ

ฉากที่ 4 : ห้องโถงคุ้มเจ้าแก้วนวลรัฐ

1. ในการวิเคราะห์แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผู้วิจัยเน้นศึกษาโครงสร้าง รูปแบบถ้อยคำ และลักษณะภาษาที่วิเคราะห์รูปภาษาในงานวรรณกรรม

2. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องห่มเมฆะ ในรูปจันภาษาเท่านั้น

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องห่มเมฆะ ทั้งในรูปแบบภาษาไทยมาตรฐาน และรูปแบบภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏในงานวรรณกรรมชั้นนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีเพศ

3. ศึกษาวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องห่มเมฆะ เรียบเรียงโดย จีรจันทร์ ประทีปะเสน (2547)

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 อธิบายการใช้ถ้อยคำ และรูปแบบการใช้ภาษาที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางสตรีเพศ

4.2 วิเคราะห์การใช้ถ้อยคำ และรูปแบบการใช้ภาษาที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ทางสตรีเพศ

4.3 วิเคราะห์อุดมการณ์ทางสตรีเพศ โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

4.4 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อุดมการณ์ (ideology) หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ศีลธรรม คติธรรม ตลอดจนค่านิยมซึ่งเป็นที่ยอมรับ และยึดถือกันโดยสมาชิกในสังคมหนึ่ง ทั้งในอดีตและปัจจุบัน
2. อัตลักษณ์ (identity) หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้หญิงที่ปรากฏในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนาเรื่องหะเมะเมียะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา
2. ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา
3. สามารถใช้เป็นข้อมูลในการสร้างค่านิยม และส่งเสริมความเป็นสตรีเพศในอุดมคติ
4. ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา และผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิดการวิเคราะห์ข้อความเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA)
แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นหนึ่งในแนวคิดการวิเคราะห์ระบบข้อความ (discourse analysis) แนวคิดนี้เริ่มมาจากชีวิตทางสังคม (social life) ประกอบขึ้นจากกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ โดยกิจกรรมทางสังคม สามารถเชื่อมโยงการศึกษาโครงสร้างทางสังคมเข้ากับการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ นอร์แมน แฟร์เคลอฟ (Norman Fairclough, 1995) จึงเสนอการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อการศึกษาภาษา และสื่อในเชิงปฏิบัติการจริงในสังคม โดยมีกรอบหรือ

เงื่อนไขทางบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการเมือง โดยแฟร์เคลลาฟได้แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ตัวบท (text) เป็นการวิเคราะห์รูปภาษาในเชิงพรรณนา โดยใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์มาอธิบาย เช่น วากยสัมพันธ์ (syntax) อรรถศาสตร์ (semantics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) เป็นต้น โดยตัวบทอาจเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน และภาษาพูดก็อาจเป็นภาษาพูดอย่างเดียว เช่น ในวิทยุหรือพูดกับภาพ เช่น ในโทรทัศน์

2. วิธีปฏิบัติทางระบบข้อความ (discourse practice) เป็นการนำความคิดทางสังคมแบบมาร์กซิสต์ ของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มาอธิบายในเรื่องการผลิตตัวบท และรับตัวบทซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและบริบททางวัฒนธรรม

3. วิธีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) เป็นสถานการณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เน้นเรื่องอำนาจ ค่านิยม อุดมการณ์ ว่ามีบทบาทสำคัญ และมีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมนั้นอย่างไร

การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เริ่มจากการรวบรวมองค์ประกอบที่มีผลต่อการสร้าง และการตีความ องค์ประกอบดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางสังคม องค์ประกอบทางวัฒนธรรม หรือจิตวิทยา และตัวบท (อ้างแล้ว: 168) องค์ประกอบทุกประเภทมีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางภาษา แต่แม้ว่าองค์ประกอบต่าง ๆ จะประกอบกันแล้วหล่อหลอมระบบข้อความ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าระบบข้อความนั้น คือ องค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่ง (Fairclough 1995, 1998, 2000a, 2000b; Van Dijk 1993)

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์เคลลาฟจึงเป็นที่ได้รับความนิยมจากนักภาษาศาสตร์ และได้พัฒนาแนวคิดให้สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากแวน ไคก์ (Van Dijk, 1993) สนใจกระบวนการที่ภาษามีอิทธิพลต่อสังคม โดยเชื่อว่าภาษามีอิทธิพลในการกำหนดความคิดของคนและความคิดนั้นได้กำหนดการกระทำของคนอีกทีหนึ่ง จึงเป็นการกล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างระบบข้อความกับสังคมที่มีบางสิ่งเป็นสื่อกลาง นอกจากนี้แวน ไคก์ได้พัฒนาแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ของแฟร์เคลลาฟซึ่งเป็นแนวคิดทางปริชานทาง

สังคม (sociocognitive approach) เขาเสนอว่ากระบวนการปริชาน (cognition) และภาพในความคิดของคน (mental model) มีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบข้อความตามความคิดของแวน ไดก์ สังคมส่งผลต่อระบบข้อความในรูปของความรู้ที่ประกอบขึ้นเป็นบริบทที่ผู้ใช้ภาษาใช้ประกอบในการผลิต และรับระบบข้อความ ระดับความรู้นี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ความรู้ร่วมกันของสังคม (common ground)
2. ความรู้ที่มีส่วนร่วมกันในกลุ่ม มีพื้นฐานจากอุดมทัศน์ (ideological basis of group knowledge)
3. ภาพความคิดส่วนบุคคล หรือ ภาพความคิดตามสถานการณ์ (personal mental/ context model)

โดยสรุป งานของแฟร์เคลาฟมีลักษณะเป็นทฤษฎีใหญ่ (grand theory) ที่มีความครอบคลุมและมีความเชื่อมโยงการวิเคราะห์สังคมกับการวิเคราะห์ภาษา อย่างไรก็ตาม แฟร์เคลาฟไม่ได้คำนึงแนวทางในการดำเนินการวิจัย และบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ขณะที่ แวน ไดก์ได้เพิ่มเติมแนวคิดการวิเคราะห์ว่าทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ให้ความคล่องตัวมากขึ้น แวน ไดก์ได้เสนอแนวทางปริชานทางสังคมที่มุ่งเน้นบริบทซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานวิจัย รวมถึงคำนึงถึงความสัมพันธ์ของภาษาที่มีต่อสังคม

2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ (gender)

สก๊อต (Scott, 1988 อ้างถึงในวารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545) กล่าวว่า เพศ หมายถึง ความแตกต่างทางสรีระ ส่วนเพศสภาพ (gender) หมายถึง องค์ความรู้ที่สร้างความหมายให้กับความแตกต่างทางร่างกาย เป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนในทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยทั่วไป มนุษย์ถูกแบ่งออกเป็น 2 เพศ ตามลักษณะทางชีวภาพ (sex) คือเพศหญิง และเพศชาย โดยได้ถูกกระบวนการทางสังคมขัดเกลาให้กลายเป็นเพศตามที่สังคมสร้างให้ ซูเน็น (Zoonan, 1994:4 , อ้างใน กนกพรณ วิบูลยศรีน, 2547) กล่าวว่า ตั้งแต่มนุษย์เกิดมาในสังคมที่แยกความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงอย่างชัดเจน และความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ในฐานะความเป็นหญิง

(femininity) และความเป็นชาย (masculinity) บทบาททางเพศตามที่สังคมได้กำหนดให้ไว้ ได้ถูกกำหนดให้กลายเป็นเรื่องธรรมชาติ หรือส่วนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการกำหนดตัวตนของมนุษย์ ดังนั้นภาษา (language) ไม่ได้เป็นตัวกำหนดความแตกต่างระหว่างเพศ แต่ถูกกำหนดโดยอำนาจ (power) ซึ่งมีอคติของเพศชายแสดงผ่านทางระบบข้อความ สำหรับเพศหญิงไม่มีความหมายในการแสดงออกด้วยตัวเอง หากมิได้ถูกกำหนดโดยเพศชาย แสดงให้เห็นว่าการใช้อำนาจของเพศชายมีอิทธิพลเหนือกว่าเพศหญิง การกำหนดบทบาททางเพศเป็นไปตามการกำหนดของบริบททางสังคม และบริบททางวัฒนธรรม

บทบาททางเพศ (gender) จึงเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัย พฤติกรรม รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ชายควรเป็นหรือผู้หญิงควรเป็น จนกลายมาเป็นความสำนึกทางเพศ (gender awareness) ซึ่งช่วยตอกย้ำอุดมการณ์ทางเพศ (gender ideology) ที่เป็นเสมือนสามัญสำนึกของคนในสังคมปฏิบัติตนตามแบบอย่าง เช่น ผู้ชายต้องมีลักษณะเข้มแข็ง ก้าวร้าว ความเป็นผู้นำสูง ชอบแสดงอำนาจ ชอบความรุนแรง ส่วนผู้หญิงจะต้องอ่อนหวาน เรียบร้อย พูดยาไพเราะนุ่มนวล และเป็นผู้ตามที่ดีของผู้ชาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ รวมถึงงานวิจัย บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศสภาพ โดยศึกษาเฉพาะสตรีเพศ ดังนี้

สาวิตรี คทวนิช (2549: 12) ได้เสนอบทความเรื่องวาทกรรมศึกษาเพื่อการวิจัยทางสังคม : กรอบทฤษฎีเพื่อการวิจัยเชิงประจักษ์ ได้นำเสนอในเชิงทฤษฎี เพื่อจุดประกายคำถามเกี่ยวกับความเป็นกลางของบูร์ดิเอดู (Bourdieu) สาวิตรีได้เสนอกรอบความคิดกว้าง ๆ เชิงทฤษฎีโดยใช้วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ของแฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995, 1997, 2001) ที่ได้รับความนิยมให้เป็นแนวทางพื้นฐานในการวิเคราะห์ระบบข้อความในปัจจุบัน และแนวทางปริชานทางสังคม ของ แวน ไดร์ก ที่มุ่งเน้นการกลับมามองที่ตัวตนของผู้วิจัย และผู้ที่ถูกวิจัยในแง่ของการรับรู้ และ

องค์ประกอบของการแปลความหมายของระบบข้อความ รวมถึงให้ความสำคัญเรื่องบริบททั้งทางสังคม และวัฒนธรรม

แซนนา เลียโทแนน (Sanna Lehtonen, 2007) ได้เสนองานวิจัยเรื่อง Feminist critical discourse analysis and children's fantasy fiction modeling a new approach เลียโทแนนได้พิจารณาว่าทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ในงานวรรณกรรมเยาวชนแนวแฟนตาซี โดยเน้นศึกษาสตรีนิยม (feminist) ผลการวิจัยพบว่า ภาษาและโครงสร้างทางภาษามีความสัมพันธ์ต่อดูมการณ์ สังคม และเพศสภาพ โดยเฉพาะเพศหญิง มีการแสดงคุณค่า และบทบาททางสังคมของเพศหญิงผ่านงานวรรณกรรมทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ

มิเชล เอ็ม ลาซาร์ (Michelle M. Lazar, 2007) ได้เสนอบทความเรื่อง Feminist critical discourse analysis : Articulating a feminist discourse praxis ลาซาร์ได้วิเคราะห์เรื่องอำนาจ และอุดมการณ์ของเพศหญิงผ่านทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แม้จะมีแนวคิดสตรี (feminist) เป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ร่วม โดยแนวคิดนี้ได้เน้นสิทธิ และความเสมอภาค ความเท่าเทียมระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย แต่อำนาจและอุดมการณ์ของเพศหญิงยังมีอิทธิพลน้อยกว่าเมื่อเทียบกับเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสังคม และวัฒนธรรม โดยแสดงผ่านทั้งวจนภาษา และอวจนภาษา

ศิริรัตน์ อาศนะ (2529) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสตรีในวรรณกรรมล้านนา โดยวิเคราะห์คติของสังคมที่มีต่อสตรี บทบาทและสิทธิสตรีตามสถานภาพต่างที่ปรากฏในวรรณกรรมล้านนา โดยศึกษาจากวรรณกรรมประเภทนิทาน บทพรรณานา ความเข้าใจ และคำสอน ผลการศึกษาพบคตินิยมของสังคมที่เกี่ยวกับสตรี คือ คตินิยมเกี่ยวกับความงาม คตินิยมเกี่ยวกับสตรี คตินิยมเกี่ยวกับคู่ครองของสตรี และคตินิยมเกี่ยวกับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ส่วนบทบาทของสิทธิสตรี ศิริรัตน์ได้พิจารณาจากบทบาททางสถานภาพในด้านครอบครัว ซึ่งมี 3 ฐานะ คือ มารดา ภรรยา และ ลูก และพิจารณาจากบทบาททางด้านสังคม คือ การคบเพื่อนต่างเพศ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม

จากการศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และสตรีเพศที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังไม่พบวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของสตรีเพศในงานวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์ข้อความเชิงวิพากษ์เรื่องสตรีเพศในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการวิเคราะห์อุดมการณ์สตรีเพศ ผ่านวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือ และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis theory) และทฤษฎีบทบาททางเพศ (gender theory) ทั้งที่เป็นฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาอังกฤษ

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องหะเมียะ เรียบเรียงโดย จีรจันทร์ ประทีปเสน

การคัดเลือกข้อมูล

1. ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูล โดยเลือกศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพียง 2 องค์คือ องค์ที่ 1 และองค์ที่ 2 เท่านั้น
2. ผู้วิจัยได้คัดเลือกรูปแบบถ้อยคำ และลักษณะภาษาที่เกี่ยวกับเรื่องสตรีเพศเท่านั้น โดยพิจารณาทั้งตัวละครหลัก (หะเมียะ) และตัวละครอื่นร่วมด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องหะเมียะ ในรูปวัจนภาษาเท่านั้น

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา เรื่องหะเมียะ ทั้งในรูปแบบภาษาไทยมาตรฐาน และรูปแบบภาษาไทยถิ่นเหนือที่ปรากฏในงานวรรณกรรมชิ้นนี้

3. สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 หลักการ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงทางด้านความคิดทั้งรูปภาษาและเจตนาในการสื่อความ คือ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์วรรณกรรม โดยพิจารณาจาก องค์ประกอบแก่นวรรณกรรม อาทิ ชื่อเรื่อง มุมมอง ฉาก ตัวละคร ความขัดแย้ง แก่นเรื่อง และเทคนิคเชิงวรรณกรรม และการใช้หลักการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อค้นหาอุดมการณ์ทางสตรีเพศ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุป และอภิปรายผลการวิจัย รวมทั้งเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ พบอุดมการณ์ทางสตรีเพศของหะเมียะ โดยผู้วิจัยได้แบ่งอุดมการณ์ทางสตรีเพศ ออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือประเด็นเกี่ยวกับความงามของสตรี ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของสตรี และประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับความงามของสตรี

จากการศึกษาอุดมการณ์ของหะเมียะ ผู้วิจัยพบประเด็นเกี่ยวกับความงามของสตรี ได้แก่ มีการพรรณนาความงามของหะเมียะจากมุมมองตัวละครอื่น ดังจะเห็นได้จาก เจ้าศุขเกษมได้ชื่นชมความงามของหะเมียะเมื่อครั้งแรกเห็น

เจ้าศุขเกษม : หมะเมียะ Beautiful (จ้องหมะเมียะไม่วางตา หมะเมียะเขิน)
I mean your name. (หันไปพูดกับบุญมาคนสนิท) แม่หญิงคนนี้น่ามแต่ ๆ บิเจ้ากำจื่อ
บุญมา ขึ้นเฮาซมหนักไปกว่านี้ กั้วจะล่นหนีไปเทียก่อน (องค์ที่ 1, ฉาก 1:21)

เจ้าศุขเกษม : โห...หมะเมียะ You are very beautiful. น่ามแต่ ๆ บิเจ้า
งามกำจื่อบ่ดายงามตึงหน้า ตึงตัวหมดเลย (องค์ที่ 1, ฉาก 1:22)

ในประเด็นนี้ มีการบรรยายความงามของหมะเมียะในมุมมองของเจ้าศุขเกษม
โดยมีการบรรยายความงามของหมะเมียะโดยรวม ทั้งชื่อของหมะเมียะ และรูปร่าง
หน้าตา โดยมีการสื่อข้อความทั้งภาษาอังกฤษ (Beautiful, You are very beautiful.)
และภาษาไทยถิ่นล้านนา (แม่หญิงคนนี้น่ามแต่ ๆ งามแต่ ๆ บิเจ้างามกำจื่อบ่ดายงามตึงหน้า
ตึงตัวหมดเลย) เห็นได้ว่าการบรรยายความงามของหมะเมียะมีลักษณะแบบกว้าง ๆ
ไม่เฉพาะเจาะจงเหมือนการบรรยายความงามของผู้หญิงในแต่ละส่วนของร่างกาย

2. ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของสตรี

หมะเมียะมีคุณสมบัติและเป็นตัวอย่างที่ดีของสตรี หมะเมียะได้แสดง
อุดมการณ์ของสตรีเพศจากพฤติกรรมการแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นถ้อยคำ หรืออากัปกิริยา
ได้แก่

2.1 กตัญญูต่อบุพการี

หมะเมียะมีความกตัญญูต่อบิดามารดาอยู่เสมอ หมะเมียะเชื่อฟัง
คำสั่งสอน เป็นคนอ่านนสอนง่าย และดูแลบิดามารดาอย่างดี แม้ว่าตอนที่ตนต้องออก
เรือน หมะเมียะยังแสดงความเป็นห่วงต่อบิดามารดาของตน ดังตัวอย่าง

หมะเมียะ : แต่หมะเมียะก่อยังอดใจหายบ่ได้ อยู่กับป้อกับแม่มา
ตั้งแต่เกิดอยู่ตุ้ไ่มาละแหล่งก่อตั้งแต่เกิด แล้ววันพูก่อจะต้องมาลาจากไปอยู่ตุ้อื่น (องค์
ที่ 1, ฉาก 3:35)

หมะเมียะ : (ทำตาแดง ๆ เหมือนจะร้องไห้) เอ็นดูป้อกับแม่โทะ
ต่อไปไผจะจ้วยเสี่ยวว่าหากัน บ้อแม่ก่อก่แก้วตัวไปตึงวัน ๆ เวลาเจ็บไข้ได้เมยไผจะผ่อกอย
(องค์ที่ 1, ฉาก 3:35)

หเมะเมียะ : หเมะเมียะจะทำตามที่พ่อแม่สั่งสอนทุกประการ ดูแลน้อง ๆ ตวยเน่อเจ้า (องค์ที่ 1, ฉาก 3:39)

จากตัวอย่างหเมะเมียะแสดงความเคารพ และระลึกถึงพระคุณของบิดามารดา อยู่เสมอ รวมถึงได้แสดงความห่วงใยต่อบิดามารดา ในยามที่ตนเองต้องออกเรือนไปมีครอบครัว คุณธรรมเรื่องความกตัญญูต่อบุพการีเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ คุณธรรมในข้อนี้แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกที่ดีของผู้เป็นลูก และเป็นคนดีของสังคม

2.2 ซื่อสัตย์ต่อคนรัก

ความซื่อสัตย์ต่อคนรักเป็นสิ่งสำคัญในมุมมองของความรักแบบหนุ่มสาว เพราะความซื่อสัตย์ มักแสดงถึงความจริงใจ และความไว้วางใจในการใช้ชีวิตคู่ เช่นเดียวกับหเมะเมียะซึ่งเป็นผู้หญิงที่ซื่อสัตย์ และยึดมั่นในความรัก นับตั้งแต่หเมะเมียะได้ให้คำสาบานเรื่องความรักของตน หเมะเมียะได้รักษาคำสาบาน และมีความซื่อสัตย์ต่อความรักของตนตลอดไป ความซื่อสัตย์นี้เป็นอีกคุณสมบัติของหเมะเมียะที่น่ายกย่องมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงควรมีความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะเรื่องความรัก หเมะเมียะได้แสดงความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดีต่อความรักของตนทั้งชีวิต แม้ว่าก่อนหน้านี้ หเมะเมียะจะมีผู้ชายเข้ามาเกี่ยวพาราสีมากมาย แต่เมื่อได้พบและรักกับเจ้าศุขเกษม หเมะเมียะได้ให้ความซื่อสัตย์ต่อชายที่ตนรักอย่างมิเสื่อมคลาย ดังตัวอย่าง

หเมะเมียะ : (เอียงอาย) ข้าเจ้าฮักเจ้าเต้าฮักจิวิตของข้าเจ้าเจ้า (องค์ที่ 1, ฉาก 3:33)

หเมะเมียะ : ข้าเจ้าก้อเหมือนกัน ขอสาบานว่าข้าเจ้าจะซื่อสัตย์ฮักเดียวใจเดียวต่อเจ้า ถ้าข้าผิดกำสาบาน ขอหื้อข้าเจ้าอายุขัยนเตอะเจ้า สาธุ (องค์ที่ 1, ฉาก 3:34)

หเมะเมียะ : หเมะเมียะฮักเจ้านักที่สุด หเมะเมียะเยี่ยะก้อย่างได้เปื้อเจ้าคนเดียวขอเจ้าฮักเอ็นดูหเมะเมียะตลอดไปตะอั้น (องค์ที่ 1, ฉาก 3:35)

จากตัวอย่างดังกล่าว หเมะเมียะได้แสดงความรักอย่างมั่นคง คุณสมบัติของหเมะเมียะถือเป็นอุดมการณ์ที่มนุษย์พึงปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์

เรื่องต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ต่อความรัก และความซื่อสัตย์ต่อการทำงาน ทั้งนี้เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์

2.3 อ่อนน้อมถ่อมตน

ความอ่อนน้อมถ่อมตนนับเป็นคุณธรรมที่ดีของมนุษย์ กล่าวคือไม่แสดงออกถึงความสามารถที่ตนเองมีอยู่ให้ผู้อื่นทราบเพื่อข่มผู้อื่น หรือเพื่อโอ้อวด ไม่หยิ่งจองหอง เน้นแสดงตนอย่างสงบเสถียร โดยคุณสมบัติเด่นอีกประการของหมะเมียะคือความอ่อนน้อมถ่อมตน หมะเมียะรู้จักการวางตัวที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ แม้ว่าตนเองจะได้เป็นชายาของเจ้าศุขเกษม แต่หมะเมียะยังมีความถ่อมตน รู้จักเจียมตัวอยู่เสมอ ดังตัวอย่าง

หมะเมียะ : (เจียบไปลักครู่) แล้วเจ้าบ่อเจ้าแม่ของเจ้า เป็นจะยอมฮับหมะเมียะเป็นลูกสะใภ้กาเจ้า หมะเมียะเป็นคนธรรมดาสามัญ เป็นคนพม่า เป็นคนในบังคับของอังกฤษ ถือสัจจาดอังกฤษ ซ้ายยังบู้จักหัวนอนป้ายตีน หอบผ้าหอบผ่อนตวยเจ้าตามไปแห้ม (องค์ที่ 1, ฉาก 3:36)

หมะเมียะ : หมะเมียะจะอดทนรอเจ้า (เจียบไปครู่ใหญ่) แต่หมะเมียะเป็นคนพม่า หมะเมียะเป็นคนตึก คนจั้น เป็นตึงบ่ชอบแน ๆ (องค์ที่ 2, ฉาก 2:54)

จากตัวอย่างดังกล่าว หมะเมียะรู้จักความอ่อนน้อมถ่อมตน คุณสมบัตินี้แสดงถึงคุณภาพที่สตรีเพศพึงมี เนื่องจากเพศหญิงถูกคาดหวังให้แสดงกริยาที่อ่อนหวาน รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าความอ่อนน้อมถ่อมตนของหมะเมียะสามารถนำไปสู่การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คือหมะเมียะมีความอดทน และได้เสียสละความสุขของตนเพื่อคนที่รัก เพื่อสังคมของคนที่รัก โดยการกลับพม่าไปในท้ายที่สุด

2.4 พุดจาไฟเราะ

หะเมียะเป็นคนพุดจาไฟเราะ เหมาะสมตามกาลเทศะต่อทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการพุดกับบิดามารดา การพุดกับคนรัก (เจ้าศุขเกษม) การพุดกับเพื่อน (มะเอ) หรือการพุดกับผู้อื่น (บุญมา และพ่อค้าแม่ค้า) ดังตัวอย่าง

หะเมียะ : (รู้สึกตัวหันไปตอบ) ...ลิบจี้ด (หันกลับมาพุดกับเจ้าศุขเกษม) ยินดีเจ้าจ้านัก Thank you very much. (องค์ที่ 1, ฉาก 1:22)

หะเมียะ : หะเมียะยังบ่หิวเต๊อเจ้า ตะก็หะเมียะได้นินเสียงดนตรีมาตางปุ่น (เดินไปที่หน้าต่าง) เป็นเสียงฮับเจ้าตางปุ่นแม่นก้อ แล้ววานเสียงม่วนก้อเจ้า (องค์ที่ 2, ฉาก 2:53)

การพุดจาไฟเราะคือเป็นคุณสมบัติที่หะเมียะได้ยึดปฏิบัติเสมอมา สิ่งนี้นำไปสู่อุดมการณ์ทางสังคม กล่าวคือเพศหญิงถูกคาดหวังให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม โดยเฉพาะการเป็นภาพตัวแทนที่ดีให้กับลูก ในฐานะมารดา ดังนั้น เพศหญิงจำเป็นต้องใช้ไวยากรณ์ให้ถูกต้อง การเลือกใช้ถ้อยคำให้ตรงตามกาลเทศะ และการพุดจาไฟเราะ เห็นได้ว่า การพุดจาไฟเราะมักเป็นสิ่งที่เพศหญิงทุกคนได้รับการปฏิบัติในสังคม ไม่ว่าจะเป็น การใช้คำลงท้าย (final particle) เช่น คำว่า “เจ้า” และการใช้ภาษาสุภาพ (linguistic politeness) เป็นต้น

3. ประเด็นเกี่ยวกับบทบาท และสถานภาพของสตรี

ในที่นี้ หะเมียะได้แสดงบทบาทและสถานภาพของเพศหญิงได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นฐานะ ลูก และภรรยา ดังตัวอย่าง

3.1 ในฐานะลูก

หน้าที่ของลูกที่ดีควรปฏิบัติต่อพ่อแม่ หมั่นดูแลพ่อแม่อย่างสม่ำเสมอ แบ่งเบาภาระงานของพ่อแม่ รวมถึง ประพฤติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม ในเรื่องนี้ หะเมียะได้ช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำงาน ประพฤติตนอย่างเหมาะสม ดังตัวอย่าง

พ่อหะเมียะ : หะเมียะเอ๊ย ทำตัวหื้อดี ๆ หื้อสมกับเป็นเมียเจ้าปรนนิบัติพ่อแม่เจ้า ทำหน้าที่บ่ดีหื้อขาดตกบกพร่อง บ่ดีหื้อคนเขาตำหนิมาถึงบ่แม่ได้ (องค์ที่ 1, ฉาก 5:39)

หมะเมียะ : (โผเข้ากอดแม่) เหม่ เหม่ หมะเมียะไปละเน้อ บ้อแม่
ฮักษาสุขภาพหือดี ๆ (กอดพ่อ) เผ่ เผ่ ถ้าบุญมีหมะเมียะคงจะได้ปึกมาปับบ้อแม่แท้
(องค์ที่ 1, ฉาก 5:39)

จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าหมะเมียะมีความกตัญญูต่อบิดามารดา โดยหมะเมียะได้ทำหน้าที่ลูกเป็นอย่างดี เช่น เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ดูแลและ เป็นห่วงบิดามารดา แม้ว่าตนต้องจะต้องออกเรือน หมะเมียะยังรักและเป็นห่วงบิดามารดาของตนอยู่เสมอ

3.2 ในฐานะภรรยา

หน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามีควรมีการยกย่องให้เกียรติคู่ครอง ไม่ดูหมิ่นซึ่งกันและกัน มีความเคารพสามี มีความจริงใจ ไม่ประพฤตินอกใจสามี รวมถึงดูแลเอาใจใส่สามีอย่างสม่ำเสมอ หมะเมียะทำหน้าที่ในฐานะภรรยาได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

เจ้าศุขเกษม : ตั้งแต่เฮาสองคนอยู่กินกันมาได้ฮ่วมปีนี้ หมะเมียะเอาใจใส่ปันนิตบัตบัตว้อย่างดี กับข้าวกับปากอ่เยยะสุดฝีมือลำ ๆ ดังนั้น มีเมียดีจะอี่ไผ่ ๆ ก่อขอยบี่ ลุงอุโพตั้งเป็นว่า ปีนีเป้นบ้อจายดีใจคดียี้สุดแล้ว

เจ้าศุขเกษม : หมะเมียะเป็นคนดี เป็นกุลสตรี เป้นแม่บ้านแม่เฮือน เก่งก้าขาย เจ้าบ้อ เจ้าแม่ (กราบตรงตัก) ฮับหมะเมียะเป้นลูกสะใภ้เตอะเจ้า (องค์ที่ 2, ฉาก 3:57)

จากตัวอย่างเบื้องต้น หมะเมียะได้ทำหน้าที่ภรรยาเป็นอย่างดี เช่น การให้ความรักและซื่อสัตย์ต่อสามี การปรนนิบัติสามี มีความขยันหมั่นเพียร การเคารพยกย่องให้เกียรติและเชื่อฟังสามี รวมถึงการให้กำลังใจและช่วยเหลือสามีเสมอมา เห็นได้ว่าหมะเมียะได้สร้างอัตลักษณ์ทางสตรีเพศอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อสร้างอุดมการณ์ที่ดีของการเป็นภรรยาในทุกยุคสมัย

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา รวมถึงเพื่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของอุดมการณ์ทางสตรีเพศที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ล้านนา ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปราย พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ สตรีเพศในบทละครเรื่องห่มะเมียะ เพื่อหาถ้อยคำ และโครงสร้างทางภาษา ได้ผลการศึกษา ดังนี้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อหาอุดมการณ์ และบทบาท และสถานภาพของสตรี พบผลการศึกษาทางด้านอุดมการณ์ 3 ประเด็น คือ ประเด็นเกี่ยวกับความงามของสตรี ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของสตรี ได้แก่ ความกตัญญูต่อบุพการี ความซื่อสัตย์ต่อคนรัก ความอ่อนน้อมถ่อมตน การพูดจาไพเราะ ยังพบประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี ทั้งในฐานะลูก และฐานะภรรยา กล่าวได้ว่าการแสดงออก พฤติกรรมของห่มะเมียะสามารถวิเคราะห์อุดมการณ์ของสตรีเพศในสังคมยุคนั้นได้ เช่น การดูแล ปรนนิบัติพ่อแม่ การไม่นอกใจสามี การไม่แก่งแย่งชิงดี และการรู้จักวางตนให้เหมาะสม ถูกต้องตามกาลเทศะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ สตรีเพศในบทละครเรื่องห่มะเมียะ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ประเด็นอุดมการณ์ของสตรีเพศในงานวรรณกรรมล้านนา แสดงให้เห็นลักษณะของสตรีที่สังคมคาดหวัง คือประเด็นเกี่ยวกับความงามของสตรี แสดงให้เห็นว่าสตรีนอกจากจะมีความงามแล้ว จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษควบคู่กัน ซึ่งได้นำไปสู่ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของสตรี ได้แก่ ความกตัญญูต่อบุพการี ความซื่อสัตย์ต่อความรัก

ความอ่อนน้อมถ่อมตน การพูดจาไพเราะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสมบัติเรื่องความซื่อสัตย์ต่อคนรัก โดยอุดมการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนผ่านข้อความ คำศัพท์ และโครงสร้างทางภาษาซึ่งสอดคล้องกับเลียมแนน (2007) ที่เห็นว่าภาษาและโครงสร้างทางภาษามีความสัมพันธ์ต่ออุดมการณ์ สังคม และเพศสภาพ ทำนองเดียวกันหะเมียะยังถือเป็นภาพตัวแทนของความซื่อสัตย์ในความรักอย่างเห็นได้ชัด สังคมทุกยุคสมัยต่างให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก นอกจากนี้อุดมการณ์ทางสตรีเพศได้กล่าวคือประเด็นเกี่ยวกับบทบาท และสถานภาพของสตรี ทั้งในฐานะลูก และฐานะภรรยาซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ อาศนะ (2529) และลาซาร์ (2007) ที่เห็นว่าสตรีควรทำหน้าที่ของตน และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมไม่ว่าตนจะอยู่ในสถานภาพใดก็ตาม เนื่องจากเพศหญิงถูกคาดหวังให้เป็นตัวอย่างที่ดีทั้งในฐานะลูก ภรรยา และมารดา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ในงานวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น วรรณกรรมทางภาคอีสาน วรรณกรรมทางภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อหาลักษณะคล้ายคลึงและความแตกต่างในการใช้ถ้อยคำ และรูปแบบโครงสร้างทางภาษา
2. ในการศึกษางานวรรณกรรม ควรมีการศึกษาอุดมการณ์ทางด้านเพศ บทบาท และสถานภาพ ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง เพื่อเปรียบเทียบลักษณะคล้ายคลึงและความแตกต่าง
3. ควรมีการศึกษาอุดมการณ์ทางด้านอื่น ๆ อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจ
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของชาวล้านนาที่มีต่ออุดมการณ์ทางสตรีเพศ ในงานวรรณกรรมล้านนา

เอกสารอ้างอิง

- กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน. (2547). การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และ
หลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน. วิทยานิพนธ์นิเทศศา
สตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรจันทร์ ประทีปะเสน.(2547). **หมีเยาะ**. เชียงใหม่: ธนบรรณ.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2546). 100 ปีแห่งรัก : **หมีเยาะ-เจ้าสุขเกษม** (พ.ศ. 2446-
2546). เชียงใหม่: สถาบันพัฒนาเมืองเชียงใหม่.
- ศิริรัตน์ อาสนะ (2529). **สตรีในวรรณกรรมล้านนา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาภาษาและวรรณกรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สาวิตรี คทวนิช. (2549). วาทกรรมศึกษาเพื่อการวิจัยทางสังคม: กรอบทฤษฎีเพื่อการ
วิจัยเชิงประจักษ์ใน ภาษาดารณ หงส์ดารณณ์ และจันทิมา เอี่ยมานนท์.
มองสังคมผ่านวาทกรรม. หน้า 23-48. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Fairclough, N. (1995). **Critical Discourse Analysis**. London: Longman.
- _____. (2000a). Discourse, Social Theory and Social Research: The
Discourse of Welfare Reform. **Journal of Sociolinguistics** 4 (2), 163-
195.
- Lazar, M.M. (2005). Feminist CDA as Political Perspective and Praxis, in M.M.
Lazar (ed.), **Feminist Critical Discourse Analysis. Gender, Power
and Ideology in Discourse**, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1-28.
- Lentonen, S. (2007). Feminist Critical Discourse Analysis and Children's
Fantasy Fiction Modelling a new approach. **Paper presented at
“Past, present, future- From woman’s studies to post-gender
research”**, Sweden.
- Van Dijk, T.A. (1993a) **Elite Discourse and Racism**. Newbury Park, CA: Sage.
- _____. (1993b) Discourse, Power and Access, in C.R. Caldas (ed.)
Studies in Critical Discourse Analysis. London: Routledge (in press).

อ้างอิงเว็บไซต์

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). แนวคิดสตรีนิยมในสตรีในสกุลความคิดต่าง ๆ. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562. จาก <http://www.midnightuniv.org/datamid2001/newpage17.html>.